

II. EUROSISTEMOS PINIGŲ POLITIKA

Eurosistema toliau vykdo stipraus skatinamojo pobūdžio pinigų politiką, siekdama, kad vidutiniu laikotarpiu infliacija tvariai artėtų prie mažesnio kaip 2 proc., bet jam artimo lygio. Aukštą skatinamosios pinigų politikos lygį palaiko išskirtinai žemos pagrindinės ECB palūkanų normos ir numatoma jų raida, pastovus supirktų vertybinių popierių portfelio dydis ir naujos ilgesnės trukmės skolinimo operacijos.

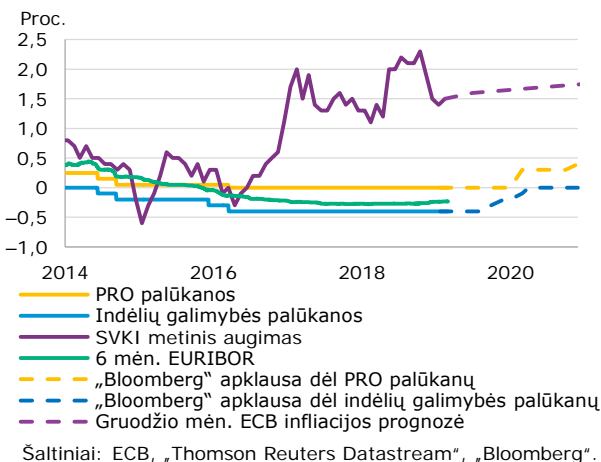
2018 m. gruodžio pabaigoje Eurosistema baigė grynuosius pirkimus pagal išplėstinę turto pirkimo programą, o nuo šių metų pradžios pirkimai vykdomi tik siekiant reinvestuoti visas išpirktas vertybinių popierių emisijas. Šis sprendimas buvo priimtas atsižvelgiant į vidaus paklausos palaikomą ekonomikos augimą ir prognozuojamą tvarų infliacijos artėjimą prie siekiamo lygio (žr. 5 pav.). Nuo 2015 m. kovo mėn. iki 2018 m. gruodžio pabaigos Eurosistema iš viso nupirko turto už 2,6 trln., o Lietuvos bankas – už 10,8 mlrd. Eur. Didžiąją Lietuvos banko pirkimų dalį sudarė Europos institucijų skolos vertybiniai popieriai. Nors gryųjų pirkimų Eurosistema nebeatliks, tačiau, vykdydama reinvestavimą, ir toliau palaikys pastovų turimų vertybinių popierių portfelio dydį dar gana ilgą laiką nuo tos dienos, kai pagrindinės ECB palūkanų normos bus pradėtos didinti.

ECB valdančioji taryba paskelbė, kad pagrindinės ECB palūkanų normos nesikeis dar bent iki 2019 m. pabaigos ir bus pradėtos vykdyti ilgesnės trukmės skolinimo operacijos. Apklaustų ekonomistų vertinimu², indėlių galimybės palūkanų norma, kuri šiuo metu yra neigiama (–0,4 %), anksčiausiai turėtų pradėti didėti šių metų pabaigoje ir pasiekti 0 proc. reikšmę 2020 m. (žr. 5 pav.). Tai paveiktų ir tarpbankines palūkanų normas EURIBOR, kurias bankai įtraukia nustatydami galutines palūkanų normas verslui ir gyventojams. Tačiau jeigu bankas, skaičiuodamas skolininkui taikomą palūkanų normą, neigiamą EURIBOR prilygina nuliui, tai jos didėjimas iki 0 proc. nedidins paskolos palūkanų normos. Taigi palūkanų didėjimo efektą paskolų turintys gyventojai galimai pajustų ne iškart. Be to, ECB 2019 m. rugsėjo–2021 m. kovo mėn. kas ketvirtį vykdys naujas tikslines ilgesnės trukmės (dvejų metų) refinansavimo operacijas, jos padės išsaugoti palankias bankų skolinimo sąlygas.

Skatinamosios Eurosistemos pinigų politikos priemonės ir toliau prisideda prie to, kad euro zonoje ir Lietuvoje veikiančių bankų paskolų palūkanų normos yra istoriškai žemo lygio. Palūkanų normos euro zonoje nuosekliai mažėjo nuo 2014 m. vidurio, kai rinkos pradėjo tikėtis, kad ECB ims nestandartinių pinigų politikos priemonių. Per pastarąjį pusmetį palūkanų normos euro zonoje stabilizavosi, bet vis dar yra vienos mažiausių per visą istoriją. Naujų paskolų vidutinės palūkanų normos Lietuvoje pastaruoju metu šiek tiek pakilo ir tebėra didesnės nei euro zonoje, ypač – ne finansų bendrovėms (žr. 6 pav.). Tokį palūkanų normų padidėjimą, tikėtina, lėmė suprastėjusi konkurencinė aplinka, pastaruoju metu išaugus koncentracijai bankų sektoriuje.

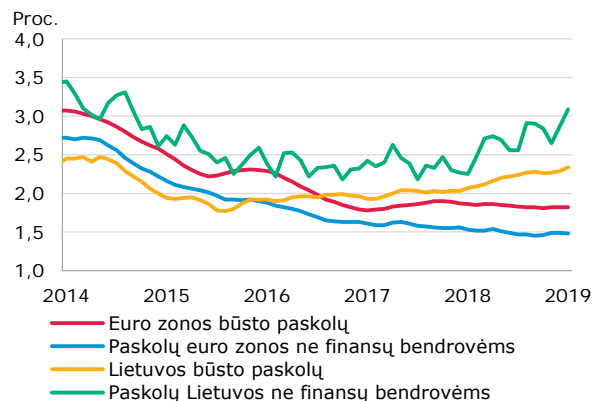
ECB palūkanų normos ir toliau yra itin mažos.

5 pav. Faktiniai ECB palūkanų normų ir infliacijos duomenys bei ekonomistų lūkesčiai

Finansavimosi sąlygos tebėra itin palankios.

6 pav. PFĮ naujų būsto paskolų ir paskolų ne finansų bendrovėms vidutinė palūkanų norma

² Remtasi 2019 m. sausio 14–16 d. „Bloomberg“ atlikta ekonomistų [apklausa](#).